

Vi pynter for tiden våre stuer med trær fra skogen. Hva betyr det? **Ingar Kaldal** om kulturelle koder fra ulike himmelstrøk.

Treet stemme

Ingar Kaldal

MED ANDRE ORD

For de fleste av oss vekker juletreet varme minner, om ei stue i barndommen, hvor noen som nå er borte ennå var, og med stemmer og stemninger vi husker godt. Men det er alltid den som pynter treet som avgjør hva det skal vekke av minner. Slik er det enten det som henges opp er nisser og engler, eller ei glasskule etter oldemor. Og slik var det da norske flagg ennå hørte med til juletrepynten. Treet må godta den pynten det får, og den måten det blir brukt på.

I kunsten har trær vært brukt til mye. I romantikken ble de blant annet tegnet slik at de lignet kirkespir, særlig av Caspar David Friedrich. I dag blir skogen gjerne omtalt som vår tids katedral. Men noen trær er mer sakrale enn andre. Ved en

«Kanskje er skogen vår tids universelle bønnested, et rom der alle guder er like gode?»

veikant på vestkysten av Nordøya på New Zealand står det på et skilt: «Tane Mahuta – God of the forest». Stopper du bilen og følger stien innover i skogen, kommer du til et gigantisk tre. Foran treet, på trygg avstand, står det noen benker på en treplatt. Der kan besøkende sette seg ned

MINISERIE

Du grønne glitrende ...

■ Koblinger mellom trær, skog og religion, som vår hjemlige julegran er et eksempel på gjenfinnes over hele verden, skriver Ingar Kaldal.

■ I denne teksten gir Kaldal en rekke eksempler på hva slags roller trær kan spille i menneskers liv – i samtid og fortid, fra fjern og nær.

■ Gamle trær symboliserer kontinuitet, og kan ha overlevd hendelser og mennesker vi bare kjenner fra historiebøkene, skriver Kaldal.

Forfatteren:

■ Ingar Kaldal er professor i historie ved NTNU. Ett av hans forskningstemaer skogens kulturelle betydninger i ulike kontekster. www.kaldal.net.

Klassekampen fredag.

og se på treet. Da jeg var der for noen år siden, og ruslet rundt og tok bilder, ga det nesten litt

ubehag, som når du er turist med fotoapparat i en kirke. Her var stemningen andektig, og de som satt på benkene, var stille.

Tane Mahuta er New Zealands mest kjente tre. Det er av sorten kauri, som vokser sakte og lenge. Før de europeiske kolonistene på

1800-tallet ryddet unna skogen for å gjøre New Zealand til jordbruksland, var de to øyene dekt av skog, blant annet av urgamle kauritrær. Maoriene drev lite jordbruk, og lot de gamle trærne stå. De ble hogd ned når de nye farmerne skulle rydde seg land. Men noen ble altså stående igjen (og gir i dag skygge til sauene som beiter på de enorme beiteområdene). Det som er igjen av gamle levende kauritrær, er fredet. Blant disse er Tane Mahuta det eldste. Selv etter å ha vokst i kanskje et par tusen år, er dette treet ennå friskt og grønt, der det ruver 51 meter høyt og 245 kubikk i volum.

I maorienes kosmologi var Tane Mahuta skogguden. Tane var sønn av *Ranginui* – «far i himmelen», og *Papatuanuku* – «moder jord». Tane rev seg løs fra foreldrene favntak og skapte lys, rom og luft omkring seg slik at andre vekster fikk gro. Slik ble Tane sett som opphav til alt liv. Og alle levende trær i skogen var hans barn. Derfor ble dette eldste kjente kauritreet da det ble